

Рецензія
на дисертаційну роботу *Лю Дань*
**«Камерний хоровий спів як феномен виконавської практики
межі XX–XXI століть: когнітивний аналіз»,**
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»

Актуальність обраної теми не викликає сумнівів у зв'язку з кількома факторами. По-перше, камерний хоровий спів як художній феномен постає у роботі Лю Дань не лише як частина традиційного репертуару, але і як індикатор сучасних змін у виконавській культурі. По-друге, використання когнітивного підходу в дослідженні хорового мистецтва – явище інноваційне в українському музикознавстві. Ця міждисциплінарність дозволяє переосмислити роль хорового співу як складної системи комунікації, і водночас як художньої практики, що розвивається у взаємодії з іншими культурами, стилями, духовними контекстами.

Проблематика камерного хорового співу охоплює не лише академічне музикування, а й соціокультурні процеси – від збереження національної ідентичності до трансформаційних викликів сучасності. У цьому контексті дисертація Лю Дань резонує з потребами як музичної науки, так і практики сучасного хорового мистецтва.

Мета дисертаційної роботи – на основі когнітивного аналізу окреслити перспективи актуалізації камерного хорового співу як мистецької практики в умовах глобалізації межі XX–XXI століть – чітко сформульована й реалізована через низку наукових завдань, кожне з яких логічно співвіднесене з відповідними підрозділами тексту. Робота має логічну побудову, що відповідає вимогам академічного дослідження: анотації, вступ, два основні розділи з восьми підрозділами, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг – 184 сторінки, що свідчить про масштабність і глибину опрацювання матеріалу.

Одним із найсильніших аспектів дисертації є розгорнута методологічна база. Дослідниця послуговується когнітивним аналізом у поєднанні з

традиційними музикознавчими методами (історико-типологічним, системним, структурно-функціональним, жанровим, стильовим, інтерпретаційним), долучає наукові підходи хорознавства, а також духовно-семантичний метод аналізу духовних творів, який в даному дослідженні «... спрямований на розуміння онтологічних законів буття, яке уособлює хоровий спів» (с. 19). Дослідниця підкреслює, що «... когнітивний аналіз композиторської творчості ХХ ст. в єдності з виконавськими запитами численних колективів України в наш час дозволяє усвідомити новітній стан хорового мистецтва як людиноцентричну систему, що утримується на балансі двох тенденцій: 1) до універсалізації іманентних законів хорового співу, без урахування його регіональних локацій (і це ознака глобалізації); 2) до утримання стабільності етнонаціональної культури в різних її проявах (іноді, з певними коливаннями), яка на тлі світової картини світу впізнається як оригінальна local-традиція» (с. 15). Отже, інтеграція хорознавчих, жанрово-стильових і виконавських підходів дозволила Лю Дань трактувати хорове мистецтво як «живий текст, що звучить».

Високу цінність має аналіз новітніх праць хорознавців та науковців (О. Батовської, Є. Бондар, Н. Белік-Золотарьової, І. Гулеско, С. Прокопов, О.Заверухи, А. Каменєва та ін.), що демонструє ґрунтовне опрацювання теоретичного досвіду української науки з подальшою спробою обґрунтування специфіки камерного хорового співу.

Наукова новизна дослідження підтверджена такими положеннями:

- уперше здійснено системне осмислення камерного хорового мистецтва як відкритої художньої системи;
- запропоновано методологічне обґрунтування сучасної хорової культури;
- узагальнено сучасні позиції українського хорознавства щодо композиторського мислення та виконавської практики;
- виокремлено специфіку хорової поліфонії у творах композиторів кінця ХХ – початку ХХІ століття;

- здійснено когнітивний аналіз творів Б.Лятошинського, В. Сильвестрова, Є. Станковича, О. Щетинського, Е. Ешенвальдса М. Попова з точки зору духовної рефлексії;
- у хорових композиціях доведено синтез авангардних технік хорового письма та пошуків нової національно-ментальної самоідентичності авторства як *людиноцентричного* звукового космосу.

Як результат апробації когнітивного аналізу хорового твору запропоновано його алгоритм з урахуванням національного та композиторського стилю. Ці положення дозволяють зробити висновок про вагомий внесок дисертації у розвиток сучасної науки про хорове мистецтво, зокрема у його камерний хоровий спів.

Практичне значення результатів полягає у можливості впровадження напрацювань у вищій музичній освіті: дисциплінах «Історія та теорія хорового виконавства», «Аналіз музичних творів», «Сучасна українська хорова література» та ін. Матеріали також мають потенціал для підготовки хормейстерів-практиків, особливо в доборі репертуару і формуванні концептуальних підходів до інтерпретації.

Текст дисертації написаний науковою мовою з логічною побудовою аргументації. Особливої уваги заслуговує аналітична частина: інтерпретації творів Пуленка, Ешенвальдса, Щетинського, Попова вирізняються глибиною, точністю й стилістичною виваженістю. Авторка демонструє високий рівень музичного мислення, здатність до стилістичного аналізу й систематизації.

Одним із безперечних досягнень дисертації Лю Дань є розгорнута аналітична частина, що представлена у другому розділі («Шляхи актуалізації камерного хорового виконавства в умовах мовностильової взаємодії»). Вона не лише ілюструє запропоновані теоретичні підходи, а й виявляє широту композиторського матеріалу, стильову різноманітність та поліфонічну складність сучасного камерного хорового репертуару.

Авторка послідовно аналізує твори українських і зарубіжних композиторів, вибудовуючи масив хорової культури межі XX–XXI століть.

Обраний музичний матеріал обґрунтовує концепцію роботи ЛЮ Дань, присвячену камерному хоровому співу, і водночас даючи важливі спостереження, що викладені у загальних висновках дисертації.

«Французькі пісні» Ф. Пуленка представлені як взірць камерного хорового письма, де стильова гетерогенність поєднується з глибокою інтонаційною мовою і змістом. Дисертантка демонструє вміння визначити жанрові витоки, національно-стилістичні інтонації та виразну артикуляцію вокальної мови французького модернізму.

У хоровій обробці «Ой у полі три криниченьки» Б. Лятошинського аналіз зосереджений на ролі поліфонічного мислення митця. Авторка вказує на національну природу поліфонії композитора, де вертикальне мислення співвідноситься з автентичністю фольклорної інтонації, а багатоголосся стає інструментом символічного мислення.

Nova musica sacra в Україні представлена творами М. Попова («Messa Memoria» як втілення нового сакрального письма, що поєднує постмодерну інтонаційну гнучкість із латинською традицією меси) і О. Щетинського («Requiem» подано як приклад музичної метафізики, де хор виступає посередником духовного катарсису). Ці приклади характеризуються в роботі Лю Дань через поліфонічну багатшаровість, гнучкий темпоритм, залучення інтертекстуальних елементів (цитати, алюзії, латентні духовні смисли).

На прикладі творів латиських композиторів (Е. Ешенвалдс і Е. Янчевскіс) дослідниця демонструє, яким чином балтійська хорова традиція «вписана» в контекст загальноєвропейської і водночас локалізованої (національної) традиції. Авторка підкреслює вплив мовного середовища поетичного першоджерела на хорове голосоведення, темброву організацію, і, як наслідок, на філософський підтекст творів.

Особливістю кожного аналітичного есе є спроба охопити не лише структуру твору, але й його семантичну глибину через виявлення метафізичних або технологічних інтенцій. Зокрема, акцент на метамові хорового тексту – одна з сильних сторін концепції дослідження.

Важливо й те, що авторка не обмежується аналізом одного типу хору – камерного у класичному розумінні – а звертається і до змішаних, чоловічих, жіночих складів (із супроводом або *a cappella*), що створює гнучкий горизонт жанрово-виконавських спостережень.

Отже, аналітична частина дисертації демонструє високий рівень професійної інтерпретації, що ґрунтується на поєднанні виконавського досвіду, стилістичного слуху і наукової методології. Авторка не лише впевнено орієнтується у складному стилістичному ландшафті камерного хорового мистецтва XX–XXI століть, але й пропонує власну когнітивну модель прочитання партитур як текстів культури.

Критичні зауваження та запитання

Поняття «камерний хор» розглянуто у широкому контексті, однак можна було б запропонувати чіткішу типологію складів, що було б корисно для просування обраних творів в творчу практику сьогодення.

Питання до здобувачки:

У чому полягає специфіка поліфонічної фактури в камерному хоровому творі? Як саме ця специфіка проявляється у проаналізованих Вами зразках української та балтійської хорової музики?

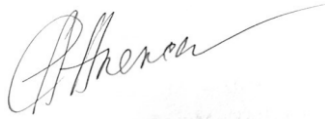
Резюмуючи вищезазначені позиції, можна стверджувати наступне. Аналіз дисертації **«Камерний хоровий спів як феномен виконавської практики межі XX–XXI століть: когнітивний аналіз»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво», дає всі підстави дійти єдино можливого висновку, а саме: дисертантом самостійно розроблено оригінальну концепцію, викладену в завершеному, добре структурованому науковому дослідженні, що відповідає вимогам МОН України до робіт такого рангу за нормативними документами.

Враховуючи високий ступінь актуальності обраної теми дослідження, достатній рівень методологічної обґрунтованості викладених положень і висновків, аргументації наукової новизни, повноту викладу центральних ідей у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, а також той факт,

що в роботі не виявлені порушення академічної доброчесності, можна стверджувати, що **Лю Дань** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво».

Доктор мистецтвознавства,
завідувач кафедри теорії музики
ХНУМ імені І.П. Котляревського
професор,

Оксана АЛЕКСАНДРОВА

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Oksana', with a long, sweeping horizontal stroke extending to the right.